

MKPURU OKWU IGBO MAKANANUZU

Si N'Aka

Ilechukwu Chiamaka Patience
Department of Igbo, African and Communication studies
Nnamdi Azikiwe University, Awka
cp.ilechukwu@unizik.edu.ng

Na

Onwudiwe George Elochukwu (PhD)
Department of Igbo, African and Communication studies
Nnamdi Azikiwe University, Awka
ge.onwudiwe@unizik.edu.ng

Umjedemede

Otutu mgbe ka o na-abu a kpoputa okwu nka na uzu kwesiri ka mmadu mara ihe o bu, o gbagwojuo ya anya n'ihu asusu e ji kpoputa ya bu nka na uzu. Asusu Igbo di nnukwu mkpa maka agamnihu na mmuba okwu nka na uzu. Ihe juputara uwa taa bu aka oru nka na uzu, ma akorongwa e ji akuzi nkuzi, esi nri, eti egwu, achoma na ihe ndi ozoo na-enyere obibi ndu aka. Mmadu o bu nwere ihe jikoro ya na nka na uzu. A choputara na asusu Igbo enweghi aha zuru oke maka nkeputa niile a sayensi na nka na uzu nyere anyi, nke a mere na e kwuo ufodu ihe, nghota ha na-enye nsogbu, o kachasi onye amatachabeghi gbasara nka na uzu nke oma. Ebumnuche nchocha a bu imata etu asusu Igbo ga-esi kwalite nka na uzu. O hibere isi na mmebe okwu Igbo di ka o si metuta nka na uzu n'ebe ndi a; akpamakpu, mgbasa ozi, njem, iru ulu, ulu akwukwo, ulu oru na ahia. E ji atutu kenkwalite otu na omenala nke Vygotsky (1978) wee mee nchocha a. Nwa nchocha gbasoro usoro sovee nke gunyere igba ajuju onu wee mee nchocha a ma choputa na nka na uzu ndi nwere aha Igbo na-aka enye nghota doro anya kari ndi enweghi aha Igbo. Nchocha a ga-abara umu akwukwo na ndi nkuzi uru nke ukwu ma bakwaara nwa afo Igbo o bu la choro agamnihu asusu Igbo uru.

Ndubanye

Asusu Igbo bu otu n'ime asusu UNESCO kwuru na o nwere ike inwu ihe di ka afo 2025 ma o buru na akparamagwa ndi nwe asusu a agbanweghi. Otutu mgbe ka a ga-akpo aha nka na uzu na Bekee ma otutu ndi mmadu agaghi amata ihe a na-ekwu maka ya n'ihu asusu e jiri kpoputa ya bu okwu. E meela otutu nchocha etu nka na uzu ga-esi kwalite asusu di iche iche mana o nwebeghi ezigbo nchocha e merela etu asusu o kachasi asusu Igbo ga-esi kwalite nka na uzu beluso nchocha ole na ole e mere n'isi okwu yitebere ya

Okwu a bu nka na uzu bu okwu si n'asusu Grik Techno, "Techne nke putara oru nka, na "logos" nke putara nka na okwu. "Nka" gunyere ndi na-ese ihe, ndi ji osisi ma o bu igwe aruputa ihe, na ihe nruputa ndi ozoo di iche iche. "Okwu" n'akuku nke ya putara asusu na mkparitauka. Asusu bu ihe dikasiri mkpa n'iche echiche. Nke a putara na asusu di ezigbo mkpa mgbe a na-ekwu maka nkanazu. Asusu bu ihe di mkpa n'ime ka ihe o bu la gaa nke oma. E nwere otutu nka na uzu enweghi ihe a ga-akpo ha n'asusu Igbo. Ufodu nwere mana a naghị etinye ha n'oru. Asusu Igbo di nnukwu mkpa maka agamnihu na mmuba okwu nka na uzu. Ihe juputara uwa taa bu aka oru nka na uzu, ma akorongwa e ji akuzi nkuzi, esi nri, eti egwu, achoma na ihe ndi ozoo na-enyere obibi ndu aka. Mmadu o bu nwere ihe jikoro ya na nka na uzu. A choputara na asusu Igbo enweghi aha zuru oke maka nkeputa ndi a niile sayensi na nka na uzu nyere anyi. Nke a mere na e kwuo ufodu ihe, nghota ha na-enye nsogbu, o kachasi onye amatachabeghi gbasara nka na uzu nke oma.

Asusu nke Igbo so na ya nwere ihe o ga-aru iji hu na nkanazu na-abawanye site n'ikwalite ya. Ihe nile gbasara agamnihu sayensi na nka na uzu hibere isi n' asusu a na-ekwu maka ya inwe ike icheputa echiche gbasara uzu na ya. Nkanazu putakwara usoro ndi mmadu keputara nke ji mmuta na ichemi echiche iji aruputa ihe a na-ahu anya na usoro e si enweta ihe a na-atu anya ya. Atu: igwe onyonyoo, igwe komputa, igwe ntuoysi, Ihe ndi a bucha atu ihe nka na uzu na-emeputa site na mmuta na ichemi echiche ime. Odee ozoo kwara ya di ka iwu, usoro na oru nka putara ihe o kachasi ndi metutara sayensi

nke bara uru site n'ikwalite mbamuru n'obodo na ndi na-akwado ya. E nwere ufodu odee na-ekwu na ndi mmadu aghotaghi okwu a bu nka na uzu na nkowa ya, n'ihina ha amaghi ihe o bu nke oma, ma akuku a na-ahu anya na ya na akuku a anaghi ahụ anya na ya bu nke a na-aghotaie ma na-amu ya n'amaghi ama. Ufodu ndi odee kwadoro nke a site n'igbakwunye na amumamu banyere nka na uzu di mkpa n'ighota omenala. Ha gara n'ihu weputa myiri na ndiche ya na nka na uzu di ka usoro igbanweghari uwa na ihe ndi di na ya nke o kporo "material culture". Herskovit (1948) kwuru na nke a putara na e nwere ihe ndi ozo metutara nka na uzu kariya ihe ndi mmadu maarala gbasara ya, mana n'ihina enweghi ezi nkowa, nke a na-eweta njiamahu na nkowa na nghota.

Okonkwo (2014) kwuru na nka na uzu bu maka igbo mkpa, n'ihina ihe ndi a nwere mkpa ha na-egbo, otu owa ozi, teepu, webu peji na ndi ozo si nwee mkpa ha na-egbo ka igwe ntu oyi, alikirija, ugbo ala, ogba tumtum dg. so nwee mkpa ha na-egbo. Etu a ka o si dikwa na ngwa o buka di n'ulo akwukwo, ulo mmadu, ulo oru, ulo uka, dg. ndi nwere mkpa ha na-egboro mmadu. Nchocha a di mkpa iji choputa uzo asusu Igbo ga-esi nyere mbawanye sayensi na nka na uzu. Ozo bu ime ka ndi mmadu malite itinye aha Igbo nka na uzu n'oru o kachasi ndi nwerela aha Igbo e jiri mara ha. Nchocha a ga-emekwa ka ndi mmadu ghota ihe bu nka na uzu na o buchaghi ihe ahụ ufodu na-eche di ka ihe ndi si naani na be ndi ocha kama ka ha mata na nka na uzu gbara anyi okirikiri ma burukwa ihe onye o buka maara ma were na eme otu ihe ma o bu nke ozo.

Ntuleghari Agumagu

Asusu Igbo

Asusu bu okwu nke nwere otutu nkowa sitere n'aka ndi amumamu sayensi asusu na ndi abughi. Asusu bu uzo puru iche mmadu na ibe ya si ezikorita ozi. O bu onyinye puru iche Chukwu okike nyere mmadu. N'etiti ihe niile e kere eke, naani mmadu na-asu asusu. Asusu bara nnukwu uru. O bu ya ka mmadu ji eziputa echiche na ebumnuche ya. E wezuga asusu, mmadu na ibe ya agaghi enwe ike izikorita ozi. O bu ya ka e ji eziputa nkwenye, njirimara, omenala na nsirihu uwa ndi. Agburu o buka asusu ya nwuru anwu anwuola n'ihina na o bu asusu bu ndu mmadu. Crystal (1971: 175) kwara asusu di ka olu mmadu nke ahaziri ahazi n'udi odimara, nke na-abughi ebumputa uwa nke mmadu mebere e ji akowaputa echiche site n'okwu onu ma o bu ederede. Nkowa a na-egosi ihe ole na ole banyere asusu. Nke mbu bu na asusu bu uda mmadu na-eme nke nwere nghota site na nkwekorita nke ohanaze nwe ya. Ozo bu na mmadu esighi n'afu buru asusu puta uwa; kama o bu ihe a na-amunye mmadu na ya. Ihe ozo nkowa a gosiri bu na e nwere ike iziputa asusu site n'okwu onu ma o bu site n'ederede.

Nwadike (2002) na-akowa na asusu dika igodo obi mmadu. O buru na anyi atufuo igodo ahụ, ihe o putara bu na anyi atufuola ndi nwe asusu ahụ. O buru na anyi echekwaba igodo ahụ, o ga-enye aka ikpope uzo aku nke na-enweghi uzo ozo a ga-esi kpope ya. Onwuka (2014) na-akwado Onuora (2009) na-ahuta asusu di ka uzo ndi mmadu si agwakorita onwe ha okwu. ya bu na asusu bu uzo ndi mmadu si ekwakorita ihe ha ga-eme nakwa usoro ha ga-esi mee ya. Asusu bu uzo mmadu na ibe ya si emekorita. Ihe nke a gosiri bu na o buru na onye a na-agwa ihe aghotaghi ihe a na-agwa ya, onye ahụ na-agwa ya ihe ahụ anaghi asu asusu kama o na-eme mkpotu. Nkowa ya yitukwara nke Crystal (1971) na nghota.

Akidi (2009) na-akowa na o di mkpa ka anyi mata na asusu Igbo di okpu. Mmadu tufuo asusu ya, o tufuola njirimara ya. Onye ahụ efuola. Njirimara mmadu bu asusu n'ihina na o bu naani mmadu nwe asusu. Njirimara ka e ji amata ebe onye si, ihe o na-eme na ihe o puru ime. O kwere ghota na asusu na malitere mgbe mmadu huru onwe ya n'uwa. Asusu ka ndi Igbo jiri bie ndu ha. E nwebeghi onye nwere ike isi lee onye malitere isu asusu n'uwa. Ndi mmadu a ma ama choputara otutu ihe di n'uwa di ka: baa route to India, ugboelu, intanet na ihe ndi ozo mana a maghi onye choputara ma o bu bidoro asusu.

Nka na uzu

Skrbina (2015) na-akowa na o bu site n'oru Socrates, oka echiche si mba Grik ka a huru ihe gbasara Logos nke gosiputara ihe banyere okike putara ihe na 'Techne', o gara n'ihu kwuo na o bu n'okara Senturi gara aga ka okwu a bu nka na uzu malitere. Nke a mere ka e nwee otutu echiche banyere ihe okwu a nwere ike iputa. O bu site na nke a, ka e nwere ike iji si lee ihe nka na uzu putara. Ya bu na nchikota ihe di na nka na uzu bu na a ga-enweriri ihe a ruputara. 'Techne' di ka okwu e ji emebe okwu na-arugara nka na aka oru aka. O gara n'ihu kwuo na tupu e kwuo maka nka na uzu na a ga-enweriri ka

nka na aka oru siri bata n'ihe a na-ekwu maka ya. E ji aka oru emeputa otutu ihe, otu ahụ ka o dikwa n'ebe nka di. Ndi ome nka na-eji nka ha nwere wee rupuata ihe ha chorọ irupuata. O gara n'ihu kwuo na mmadu kwesikwara ighota mputara nka na oru nka iji mata mgbe a rupuata ihe ohu ya bu ihe sitere na nka na uzu. Nkwa a gosiputara na nka n'azu putara ihe o bua mmadu rupuata site n'ekereuche ha, nke e ji nka na oru nka were arupuata.

Njoku (1986) na-akowa na o bu ulo oru ndi na-arupuata igwe nka na uzu hibere ntoala Igbo na aku na uba ya mana etu na oge o jiri malite bu ihe a ga-eleba anya n'isi nke anọ.

Ofomata (2019) kwuru:

Onodu nzikorita ozi agbanwoola. O bughizikwa otu ahụ ndi Igbo si ezikorita ozi mgbe ahụ ka e si ezikorita ya n'oge ugbo a. Nkwa adaghariala, a tughariala okpa egwu, uwa anyi no n'ime ya na-eto eto, ihe dikwazi n'ime ya na-eto eto. O bughu etu uwa di n'oge gboo ka o di n'oge ugbo a, n'ihu na chi na-efo, ihe mgbanwe a na-adi, ihe o huru a na-aputa. Udi nzikorita ozi a na-emezi ugbo a buzi nke a maara di ka nzikorita ozi keteknoloji. Nzikorita ozi keteknoloji bu udiri nzikorita ozi e ji ngwa ogbaraohuru di iche iche were na-eme. O bukwa ndi ocha weputara nzikorita ozi keteknoloji a na-ekwu maka ya. o bukwa site n'ikuku ka ozi niile ahụ si aga ma sirikwa na-ejekwuru onye e mebeere ya. Ufodu ihe ndi ihe ndi ahụ a na-ekwu maka ha bu leta, tiivi, radio, igweuche, oziikuku, letaikuku, nhuritaniikuku, kwupuniikuku, foonu (ma foonu udo ma foonu mkpanaka), kwuokamnu dgz.

Na nkwa nke ya, a hutara nka na uzu nke o kporo teknoloji di ka ihe wetara mgbanwe n'uwa o kachasi n'ebe o metutara nzikorita ozi n'ihu na nka na uzu mere ka nzikorita ozi di mfe site n'ikuku ma wezuga nhiahu na igbo oge dibu na nzikorita ozi n'oge gboo, nke a gakwara n'ihu ikwado na nka na uzu bu maka igbo mkpa.

Atutu Nchocha

Atutu eji mee nchocha a bu atutu kenkwelite otu na omenala nke Vygotsky (1978). Atutu a na-ekwu na mmuta bu usoro chorọ enyemaka otu di iche iche di ka nne na nna, ndi nkuzi, otu ogbo, oha na eze, omenala dg iji mee ka mmadu nwee ezi mmuta ma too nke oma ma n'ime mmuo ma akuku niile. O gara n'ihu ikwa na asusu bu ntoala amumamu o bua, n'asusu na-akwado ihe di iche iche di ka igu na ide. Ichemi echiche ime, na itughari uche bu site n'asusu ka e si eme ihe ndi a. Nkwelite asusu bu isi sekpu nti atutu a, n'ihu na o na-ekwu na ewepu asusu, agaghi enwe mmepe obodo nakwa odimma omenala. Nke a gosiri na e wepu asusu nke asusu Igbo bu otu n'ime ya, nka na uzu agaghi abawanye ma o bu too etu kwesiri ekwesi.

Ntucha Nchocha

N'ebe a ka a ga-enye nkwa na ntucha ngwa nchocha. Di ka e merela ka a mata, o bu atutu ke nkwalite otu na omenala nke Vygotsky (1978) ka a gbadoro ukwu wee mee nkwasị a. Cheta na nka na uzu bu ihe o bua e ji egbo mkpa e ji nka na aka oru wee meputa di ka oche, tebl, akwa dg. Nke a putara na o bughu naani ihe ndi di ohu n'uwa taa ka nka na uzu na-arugara aka, ihe ndi dibu ochie, di ka ugb oala, ogba tum tum, anyinya igwe na ihe ndi ozo sokwa n'ihe a na-ekwu. N'ihu nke a, nchocha a ga-agbado ukwu n'ihe Ofomata (2019) na Okonkwo (2016), nakwa otutu ode ndi ozo na-akowa na nka na uzu bu igbaso usoro di iche iche; ma usoro sayensi na usoro ndi ozo a haziri ahazi maka igbo mkpa, n'ihu na ihe ndi a niile nwere mkpa ha na-egbo, owa ozi intanet, tepu vidio, webu peji, igwe ntuooyi, alikiriya, ugb oala, ogba tumtum dg.

Mmalite Nkanuzu

N'agbata Centuri iri na isii ka igwe nka na uzu ndi Igbo na nke ndi Iropu bjakorita. Ndi Iropu bubatara otutu ihe di ka igwe, kopa, manila, igwe njide uzo, mkpochi uzo, egbe dg. Ndi okpu uzu were ihe ndi a tinye na ngwa oru ndi ha ji aru oru.

O bu na Nsuka (Udi) ka a hutara ihe banyere Igwe nka na uzu mbu n'ala Igbo, o wee si ebe ahụ gbasaa gaa owuwa ayanwu Najirija. Udi bu ebe ntoala nka na uzu ndi Awka si malite. Ndi okammuta Akioleji choputara ebe ndi a di ka ebe a huru igwe; Abakaliki, Abiriba, Awgu, Nsuka, Okigwe, Udi na Uturu. O

bụ Igala meghere ụzọ mbata azumahija na nka na ụzụ n'ala Igbo, Nsuka bukwa obodo kara didebe ya nso nke mere ka o buru ebe e siri wee bubata nka na ụzụ, omenala na ihe ndi ozo.

Igboukwu abughị ebe igwe nka na ụzụ malitere n'ala Igbo di ka nchoputa Shaw (1967) siri di. A matara Igboukwu mgbe e nwerela igwe nka na ụzụ nakwa mgbe e ji kopa eme ihe di iche iche di ka ihe e ji echi echichi na emume di iche iche nakwa icho mma. Na nkowa Shaw, udiri nka na ụzụ egwuputara n'Igbo ukwu gosiri na ndi Igbo dibu mbu mara maka igwe nka na ụzụ na Senturi ndi gara aga. Dennis Williams onye nchocha akukwala choputara na ihe ndi ahụ e gwuputara mara mma nke ukwu nke na o tunyere ya nka na ụzụ ndi Rom e si Robetean wee tulata nke o kowara di ka ezi ngosi nke omaricha nka na ụzụ. Na nchikota Igbo ukwu bu obodo ji igwe aruputa ihe o bughị obodo na-emeputa igwe n'ihu na o nweghi ngwa e ji emeputa igwe nke mere na e nweghi ulo oru na-aruputa igwe na ya. O bu na Nsuka ka nka na ụzụ si gbasaa gaa n'obodo ndi ozo n'ala Igbo.

Mkpuruokwu maka ufodu nkanuzu n'asusu Igbo

N'ebe a ka a ga-eziputa ufodu mkpuruokwu metutara nkanuzu di ka o si metuta Akpamakpu, ezi na ulo, oru ugbo, ulo akwukwo na agumakwukwo, ulo na iru ulo, njem, mgbasa ozi na ekike. A ga-eme nke a site n'isi okwu nta di iche iche.

Nkenke nkowa banyere ufodu ihe akpamakpu

Akpamakpu metutakariri ihe ndi e jiri aja, aja upa, nzu, uru dg wee meputa. Ite, iko, efere dg so na ihe a na-enweta n'akpamakpu.

English	Igbo
Pottery	Akpamakpu di iche iche
Clay	Aja upa
Biscuit	Akpamakpu e siri n'oku eterughi eteru
China clay	Nzu /nzu chajina
Ceramic	Ita nsinajopa
Crock	Efere na Ite nsinajopa
Crockery	Akpamakpu ga
Coiling	Ikpunye okokoro
Plank	Osisi njewube
Firing	achamoku
Potters Gauge	Igwe njiachoputa

Nkenke Nkowa banyere Nkanuzu metutara Ezi na Ulo.

Nkanuzu metutara ezi na ulo gunyere nkanuzu ndi dika oche, efere, ncha, ite dg. Omumatu etu e si emeputa ufodu n'ime ha di na

Nkanuzu	Aha Igbo ya
Gallon/containers	Arja
Matches	Mkpa oku
Gas stove	Igwe nsinri ke-gas
Electric stove	Igwe nsinri ke-stoov
Fridge	Igwe njuoyi
Wardrope	Ebendebeakwa
Ceramic plate	Efere nkuwa
Handfan	Akufe
Fan	Igwe nku oyi
Basement	Onu ulo ndiokpuru
Bathroom	Onu ulo asamahu
Broom	Aziza
Cupboard	Igbenkwasa / uko
Curtain	Akwa mgbochi
Dining	Okwasa erimri
Door bell	Mgbirimgbaonuzo/atanu uzo
Front door	Uzo ke-ihu
Garbage can	Nkata ahijia
Key	Otugwo/ Igodo

Kitchen	Usekwu
Laundry room	Ọnụ ụlọ asumakwa
Light	Ọkụ
Mirror	Enyo
Picture	Eserese
Rug	Ute ọmuulo
Shelves	Ebe nkwasas
Sink	Ọjị asa
Staircase	Ọkpòrò mgbago/ Mbube ụlọ elu
Steps	Usoro njieme
Swimming pool	Ebe egwummiri
Toilet	Ụlọ mkposhi
Upstairs	Ụlọ elu
Flower vase	Ite okoko
Stove	Ọsị nri

Nkenke nkwa banyere nkanuzụ metutara ọrụ ugbo

Nkanuzụ metutara ọrụ ugbo bu nkanuzụ ndi ahụ na-enye aka n'ihe gbasatara iru ọrụ ugbo. Ha gunyere ọgụ, mma, ngwu ala, ngacha, oke mma dg.

Nkanuzụ	Aha Igbo ya
Hoe	Ọgụ
Rake	Ngacha
Spear	Ube
Wheel barrow	Ọkpore mbu ibu
Small hoe	Nkuko
Spade	Ngwu aja
Net	Nza
Fish trap	Nko/ onya azu
Spare	Ube
Mat	Ute
Gun	Egbe
Animal trap	Ọnya
Aue	Anyike
Basket	Nkata
Sieve	Myo
Hand hoe	Uwele
Sickle	Ike agwu
Saw	Nkwocha
Hammer	Nku ntu

Nkenke nkwa banyere nkanuzụ metutara ulo akwukwo na agumakwukwo

Nkanuzụ ndi metutara agumakwukwo gunyere nkanuzụ ndi a na-ahụ okirikiri ulo akwukwo nakwa ndi na-enye aka na nkuzi na omumu, dika ugbo ojii, oche, oba akwukwo, ekwenti, komputa, okwakpu dg.

Nkanuzụ	Aha Igbo ya
Lab	Ọba nnyocha
Camera	Igwe nsere
Television	Igwe onyonyoo
Phones, tablets etc	Ekwentị
Cables	Eriri owa oku
CCTV	Igwenserenzuzo
Desk	Oche ogologo
Bookshelf	Ọba nkwasas akwukwo
Keyboard	Ọyokompiaka/igodo mpiaka
Library	Ọba akwukwo
Atlas	Ọsēndu
Calculator	Mpimgbako
Dictionary	Nkwa okwu
Experiment	Nsere
File holder	Akpanchekwaozi/ nji akpa ozi
Ink	Uri edide

Map	Eserese nduzi
Pencil	Mkpisi edide nhicha
Paper	Ibe akwukwo
Ruler	Osisiotutu/ ñká ògbàrà
Scissors	Mkpa

Nkenke nkowa banyere nkanuzu metutara ulo na iru ulo

Nkanuzu metutara ulo na iru ulo bu nkanuzu ndi ahụ putara ihe n'ulo mmadu bi nakwa n'arum ulo.

BEKEE	IGBO
Bungalow	Ulo ala
House	Ulo
Storey building	Ulo elu
Zinc	Gbamgbam
Block	Mwugo
Cement	Ajantedo
Rod	Igwe
Plot	Nkebi ala
Surveyor	Onyocha ala
Architectural drawing	Eserese ulo
Architecture	Esemulo
Building	Ulo
Builder	Oru ulo
Foundation	Ntoala
Concrete	Konkiri
Lintel level	Ogogomwuchi
Ceiling	Ngechi
Roofing	Ikuchi elu ulo
Tile	Ala eterete
Electrician	Onye oru eletrik
Marble	Ntemirimiri
Conduit wiring	Owa eletrik ulo
Plumber	Onye oru roba
Overhead tank	Ntimirielu
Building material	Akurungwa arumulo
Painter	Ote ulo
Wiring	Nkesa owa oku
Welder	Ogba oku

Nkenke nkowa banyere nkanuzu metutara njem

Nkanuzu njem gunyere nkanuzu ndi ahụ na-aputa ihe n'ihe banyere njem ma okorozo, mmiri na elu. Ha gunyere ugboala, ogbatumtum, ugbo ala dg.

Bus	Ugbo ala mbundinjem
Boat	Ugbo mmiri
Aeroplane	Ugbo elu
Engine	Isi anyinya
Bicycle	Inyinya igwe
Motocycle	Ogba tumtum
Bike	Oke igwe ogbatumtum
Driver	Okwo ugboala
Delivery truck	Ugbo ibu
Lorry	Ugbo ibu ukwu
Trailer	Ugbo ibu ogologo
Tricycle	Keke/Ugbo ukwu ato
Bonnet	Igbe ugbo
Engine oil	Mmanu isi anyinya
Radiator	Njunata
Carburetor	Owa oziza
Fan belt	Eriri nkucha
Foot brake	Nkwusi ke-ukwu
Headlamp	Oku ndu
Rear lights	Oku azu

Ufodu nkanuzụ ndị nwerela aha igbo a maara nke ọma

Bekee	Igbo	Usoro Nnweta
Chair	Oche	Ọdịnalà
Cup	Iko	Ọdịnalà
Plate	Efere	Ọdịnalà
Bed	Akwa	Ọdịnalà
Mat	Ute	Ọdịnalà
Pot	Ite	Ọdịnalà
Knife	Mma	Ọdịnalà
Pen knife	Mma mkpisi odee	Ọdịnalà
Handfan	Akufe	Ọdịnalà
Broom	Aziza	Ọdịnalà
Light	Oku	Ọdịnalà
Mirror	Enyo	Ọdịnalà
Toilet	Ulo mkposi	Ọdịnalà
Hoe	Ogu	Ọdịnalà
Rake	Ngacha	Ọdịnalà
Gun	Egbe	Ọdịnalà
Mat	Ute	Ọdịnalà
Animal trap	Onya	Ọdịnalà
Chalk	Nzu edide	Ọdịnalà
Rod	Igwe	Ọdịnalà
Building/house	Ulo	Ọdịnalà
Car	Ugbo ala	Ọdịnalà

4.4 Nkanuzụ ndị enweghi aha Igbo a marala nke ọma na usoro mmebe aha a ga-akpọnwu ha.

Bekee	Igbo	Usoro nnweta
Stove	Nsi nri stoovu	Mmeputa mkpuruokwu
Matches	Mkpa oku	Mmeputa mkpuruokwu
Fridge	Igwe nju oyi	Mmeputa mkpuruokwu
Wardrobe	Ebendebeakwa	Mmeputa mkpuruokwu
Cupboard	Uko nri	Mmeputa mkpuruokwu
Curtain	Akwa mgbochi	Mmeputa mkpuruokwu
Dining	Ebe erimnri	Mmeputa mkpuruokwu
Garbage can	Oba ahijia	Mmeputa mkpuruokwu
Laundry room	Mkpuru asumakwa	Mmeputa mkpuruokwu
Rug	Ute ọma ulo	Mmeputa mkpuruokwu
Marble	Utemirimiri	Mmeputa mkpuruokwu
Flower vase	Mbuokoko	Mmeputa mkpuruokwu
Spade/shovel	Mkpoaja	Mmeputa mkpuruokwu
CCTV	Igwenserenzuzo	Mmeputa mkpuruokwu
Block	Aja mwugo	Mmeputa mkpuruokwu
Folder	Akpanchekwa	Mmeputa mkpuruokwu
Ink	Uri edide	Mmeputa mkpuruokwu
Map	Nsenduzi	Mmeputa mkpuruokwu
World map	Nsenduziwa	Mmeputa mkpuruokwu
Atlas	Nsendu	Mmeputa mkpuruokwu
Soundspeaker	Igwe nkwputa	Mmeputa mkpuruokwu
Laptop	Komputa mbunaka	Mmeputa mkpuruokwu
Painter	Ote ulo	Mmeputa mkpuruokwu
Stepler	Mgbado ntutu	Mmeputa mkpuruokwu
Architecture	esemulo	Mmeputa mkpuruokwu
Boutique	Ulo eremekike	Mmeputa mkpuruokwu
Brooch	Njiachomma ntunye	Mmeputa mkpuruokwu
Hanger	Nkodouwe	Mmeputa mkpuruokwu

Nchikọta Nchikọta

A chọputara site na nchọcha a na nka na ụzụ abụghị ihe ọhụụ n'ebe ndị Igbo nọ n'ihu na e nwere nka na ụzụ ọdịnalà tupu ndị ọcha e buru nke ha bata.

Ọzọ bụ asụsụ Igbo ga-enye aka ịgbasa nka na ụzụ ọ kachasi nka na ụzụogbaraohụ ka a mara maka ha. Ọbụ site n'asụsụ ka e si amata nka na ụzụ dị iche iche na-aputa ọhụ.

Ọzọ bụ na nka na ụzụ agaghị arụnwu ọrụ dika mgbasa ozi n'ala Igbo ma e wepu asụsụ Igbo. Iji maa atụ Ị gaghị agbasanwu ozi metụtara nka na ụzụ dị iche iche n'ala Igbo nke oma na-ejighi asụsụ Igbo wee zie ozi ahụ.

Ọzọ bụ na nwa nchọcha chọputara na mgbe ọ bula akporo aha nka na ụzụ n'asụsụ Igbo a na-aka enwe nghota n'ebe ndi okenye no kariya mgbe a kporo aha Bekee ya, ọ bughị mmadu niile na-aghota nke a. ima atụ: igwe njuoyi (refrigerator) ya bụ igwe na-ajụ ihe oyi, igwe nku oyi (fan) –igwe na-ekute oyi, igwe ntuoyi (air conditioner) – igwe na-atụ oyi dg.

Ọtutu amaghikwa akpopta aha Bekee ya nke ga-etinye onye a kporo ya na mgbagwoju anya, ọ bụ ihe ndi a ka iji asụsụ Igbo kwalite nka na ụzụ ji di ezigbo mkpa.

A chọputakwara na nkowa nka na ụzụ abuchaghị ihe ndi mmadu na-eche na ọ bụ, n'ihia na otutu chere na nka na ụzụ bụ naani nnukwu igwe di iche iche ndi ocha ruputara di ka, komputa, igwe ntuoyi, igwe njuoyi, ugbo ala, igwe onyonyoo na ihe ndi ozo di ka owa ozi intanet, vidio tepu, webụ peji, dg. kama nka na ụzụ bụ ihe ọ bula e ji egbo mkpa. Ya bụ na ma okwasa, ite, oche, iko, inyinya igwedg bucha nka na ụzụ.

Ọzọ bụ na achọputara na otutu n'ime nka na ụzụ ndi a e nweela aha Igbo e jiri mara ha, ma chọputakwa na ndi nwere aha Igbo e jiri mara ha di ka a ga-asị na aha Igbo ha na-anwu anwu, n'ihia na ndi mmadu na-ahoro ikpo aha ha n'oyibo kariya n'Igbo.

Nwa nchọcha chọputara na e nwere otutu ọrụ a ga-arụ n'iji asụsụ Igbo kwalite nka na ụzụ n'ihia na nka na ụzụ e nwere n'oge a juru eju bara abara.

Okwu Mmechi

Ebumnobi nchọcha a bụ imata etu asụsụ Igbo ga-esi nyere okwu nka na ụzụ aka. N'ezie e nwere nka na ụzụ ndi nwere aha Igbo mana imirikiti aka enweghi. A chọputara na nka na ụzụ ndi nwere aha Igbo na-aka enye nghota doro anya mgbe a kporo ya kariya ndi enweghi aha Igbo. Otutu ndi nwere aha Igbo di ka a ga-asị na a tufuru ha atufu. Nke a mere na mgbe a kporo ufodu nka na ụzụ, ọ naghị enwe nghota sere elu ná-ábiá n'uche onye a kporo ya, mana mgbe a kporo aha ya n'asụsụ Igbo, ọ ga-eme ka onye a kporo ya nwee nghota banyere ihe a na-ekwu maka ya, ozo bụ na iji asụsụ Igbo kwalite nka na ụzụ ga-eme ka asụsụ Igbo bawanyekwuo ma chakee di ka ogbo ya ndi ozo di ka Yoruba na Hausa.

Edensibija

- Akidi, F.C. (2008). 'Language without Words' in Journal of Language, Art and Cultural Studies. Vol. 1. Owerri: A.I.F.C.E.
- Akidi, F.C. (2011). Standard Igbo and Osina dialect: Similarities and differences A Journal of Igbo Arts and Culture. Owerri: Imo State Council for Arts and Culture.
- Akidi, F.C. (2012). 'Igbo Language and its Characteristics' in Oja International Journal of Igbo, African and Asian Studies. Awka: Unizik
- Bleed, P. (2008). Content as Variability, Result as Selection: Toward a Behavioral Definition of Technology. Archeological papers of the American Anthropological Association 7: 95-104.
- Crystal, C.C. (1971). *Linguistics*. London: Hazel Watson and Viney Ltd.
- Galbraith, J.K. (1972). *The New Industrial State*. London. UK: Andre Deutsch.
- Hawkins, R. na Gladwin, T. (1981). *Conflicts in the International Transfer of Energy: A US Home Country View*. In Sagafi-Nejad Et Al
- Hawthorne. E.P. (1971). *The Transfer of Technology*: Paris: OEDC
- Herskovits. M. J. (1948). *Man and His works. The Science of Cultural Anthropology*. New York Knopf.
- Merill, R. (1968). *The Role of Technology in Cultural Evolution in Social Biology*, 19 (3) 246- 256
- Jones, R. (1970). *The Technological Factors in International Trade*. New York: Universities

Bureau of Economic Research.

- Masckus, K.E. (2003). *Encouraging international technology transfer*. Cambridge: Heffer and Sons
- Ngoesi, M.C. (2002). *Nchikota Ihe Omumu Nke Asusu Igbo*, Nkpor: Optimal Press.
- Njoku, O. N. (1986). *A History of Iron Technology in Igbo Land c. 1542-1900*, PhD Thesis Dalhousie university Halifax, Nova Scotia, June 1986
- Nwadike, I.U. (2002). *Igbo Language Education; Historical Study*, Obosi: Pacific.
- Okonkwo, B.A. (2016). The Importance of Local Language to the Development of Technology In Z. Babaci-Wilhite (Ed.): *Human Rights in Language and STEM Education, 169-177* © Sense Publishers.
- Onuora, J.C. (2009). *Usoro Omumu Igbo*, Awka: Patmonic.
- Skrbina, D (2015). *The Metaphysics of Technology*. New York: Routledge.
- Vygotsky, L.S. (1978). *Mind in the Society: The Development of higher Psychological Process*. London: Harvard University Press.
- Zhao, Y. (2008). *Recent Development in Technology and Language Learning. A Literature Review and Meta-Analysis*. CALICO Journal, 21(1), 7-27. Retrieved From https://Calico.Org/Html/Article_279.Pdf.